

מבוא מזהר
שיחות הר"ן

שיחה יב

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

אלו הרוצים לכוונס בעבודת ה'

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמוח)

שיחות הר"ן סימן יב

מונה על פי דפוס ראשון שנת תקעה שהדפוס מוהרנ"ת בסוף ספרי מעשיות בשם ליקוטי מוהר"ן

אלו הרוצים להיות אנשים כשרים ולכנס בעבודת ה'. ואזי יש להם בלבולים גדולים ומניעות גדולות. ואינם יכולים לתת עצה לנפשם. איך לעשות. מחמת גודל הבלבולים והמניעות שיש להם. וכל מה שרוצים לעשות בעבודת ה'. קשה להם לעשות כראוי. דע שזה בעצמו שהם מתייגעים ולהוטים לעשות איזה עבודה או לקדש עצמו באיזה קדושה. אעפ"י שאינם יכולים לגמור כראוי. זה בעצמו שהם מתייגעים ולהוטים אחר זה. הוא בחי' קרבנות, בבחי' כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. ואיתא בתיקונים. שזה בחי' תפילה. שהיא בחי' קרבנות. היינו כשרוצים להתפלל ואין מניחין אותו. ומבלבלין אותו בכמה מיני בלבולים. והוא צריך לכמה יגיעות בשעת התפילה. ואזי אפילו אם אינו זוכה להתפלל כראוי. אעפ"כ היגיעה בעצמה שמייגע עצמו בכל כוחו. ומוסר נפשו להתפלל כראוי זה בעצמו הוא בחי' קרבנות. בחי' כי עליך הורגנו וכו'. וכמו כן. בכל העבודות והקדושות שאדם רוצה לקדש עצמו. אעפ"י שאינו זוכה ח"ו לקדש עצמו כראוי אעפ"כ. היגיעה בעצמה והיסורין והבילבולים שיש לו מזה מחמת שרוצה וחפץ לקדש עצמו. רק שאין מניחין אותו. זה בעצמו הוא בחי' קרבנות בחי' כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. על כן. על האדם לעשות את שלו תמיד. לייגע עצמו בעבודת ה' בכל מה שיוכל. ואת כל אשר תמצא ירך לעשות עשה. אעפ"י שקשה עליו מאד. ונדמה לו שאין מניחין אותו כלל. ומרחיקין אותו מאד מאד. ואינו זוכה לעשות כראוי שום דבר שבקדושה וכו'. אעפ"כ עליו לעשות מה שיוכל וזו הטוב בעיניו יעשה:

הרוצים להיות אנשים כשרים

שיחות הר"ן אות יב

מקום וזמן אמירת השיחה
לא ידוע

פתיחה

רבנו בשיחה זו חוזר על היסוד שדיבר עליו פעמים רבות שבתחילת ההתקרבות מראים לאדם התרחקות, וכאן מבאר עוד שההתגברות על המניעות האלה במסירות נפש נחשב כמקריב עצמו קרבן כמ"ש כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה.

שיחות

חיי מוהר"ן אות תקץ – (קמז) פעם אחת היה קובל איש אחד לפניו ו"ל איך שקשה לו מאד להתפלל, כי המחשבות זרות מבלבלין אותו מאד. השיב לו רבנו ו"ל מקבלין זאת לכפרת עון, נעמט מען דאס אהן פאר אכפרת עון וחיך קצת. וקצת היה נראה כוננו בזה, כי הלא באמת אלו המחשבות הם בעצמם עונות, ועל-כן חיך קצת. אך אף-על-פי-כן בודאי כל דבריו אמת וצדק, כי על-פל-פנים בזה שאין מהרהר אחריו יתברר חס ושלום, ויודע שבודאי השם יתברך רוצה לקרבו ולקבל תפלתו רק שעונותיו גרמו לו כל אלו המחשבות הבאין לבלבלו, ויש לו צער מזה ובורח מהם בכל כחו, יכול להיות בודאי שזה בעצמו נחשב לו לכפרת עון, עד שאם היה זוכה להתנהג בזה בתמימות ובאמת כראוי (כי אי אפשר לבאר זאת בכתב) כבר היו עונותיו נמחלין על-ידי-זה בעצמו, ואז ממילא היו מסתלקין ממנו כל המחשבות זרות. וכעין שאמרו רבותינו ו"ל (ברכות יב): העובר עברה ומתבייש בה מוחלין לו וכו' ועין בלקוטי תנינא סימן מ"ו ובהשיחות (סימן יב) שמה שגלחמין עם המחשבות זרות בשעת התפלה להכניע אותם, או על-פל-פנים לברח מהם, הוא בחינת (תהלים מז) כי עליך הורגנו כל היום, בחינת מסירת נפש ובחינת קרבות וכו'. וכבר מבאר הרבה בדבריו ו"ל מענינים אלו: איש אחד מאנשי-שלומנו היה בפטערבורג. והיה כותב לו זכרוננו לברכה משם מכתבים הרבה באשר שיש לו צער גדול מזה שגורק לשם, כי כמה פעמים שמעו ממנו זכרוננו לברכה ששם במקום זה הנ"ל קשה מאד להתחזק בעבודתו יתברך, כי הוא מקום מסכן מאד. ופעם אחת ספר רבנו זכרוננו לברכה מזה ואמר בזה הלשון: "דאס וואס ער האט מורא און ציטערט טאמער חס ושלום וועט ער זיך ניט דער האלטן. האט דאס דער האלט אים). דבר זה בעצמו שהוא מתירא וחרד כל-כך שמא מחמת זהמת המקום לא יוכל לעמוד במדרגתו, דבר זה בעצמו מעמיד ומחזק אותו לעמוד על עמודו, ולכלי לפל במדרגתו:

לקוטי הלכות

אין

קושיות

- אלו הרוצים להיות אנשים כשרים, ולכנס בעבודת ה'. ואיך יש להם בלבולים גדולים – צ"ע מה הם היו קודם האם דווקא מי שקודם לא היו כשרים, או הכוונה גם שרוצים להיות עוד יותר כשרים?
- איתא בתיקונים – צ"ע כי בתורה טו ובתורה מו תנינא מדבר מזה ושם ציין מוהר"ן לזוהר חיי שרה ומדוע כאן ציין לתיקונים דווקא. ראה בפנים שבאמת הזוהר חיי שרה מדבר על מסירות נפש בקריאת שמע, ואילו תיקון כא מדבר על מסירות נפש בתפילה. ולפ"ז השאלה הפוכה מדוע שם לא ציין לתיקונים אלא לזוהר.
- כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה בזוהר ותיקונים מבואר שהכוונה לתפילה – צ"ע מביא ראה מהתיקונים שמדבר מסתמא מרשב"י וחבורתו, ואיך מביא משם ראייה לתפילה ועבודות שלנו יתמי דיתמי?
- צ"ע מה הקשר בין עליך הורגנו בתפילה ובכל עבודת ה', לזביחת קרבן בבית המקדש?

הקדמה

בענין שהתרחקות תחילת ההתקרבות דיבר רבנו הרבה ובכמה לשונות, בכמה תורות אומר רבנו שהתקרבות בתחילתה נדמית להתרחקות – ראה תורה כה"ג, תורה עד"ג, תורה מח תנינא/י, תורה קיז תנינא/י ועוד... וכאן קיצר מאד וסמך על המעיין שילמד שם.

* ב ער ח' אב תשפ"ו

^ב ליקוטי עצות התחזקות אות ו'. כל אדם שבעולם, אפילו מי שהוא במדרגה התחתונה מאד, אפילו אם הוא בתוך הארץ ממש, עם כל זה בשרוצה לכנס בעבודת ה' בודאי צריך שילך ויעלה מדרגא לדרגא. ובכל פעם ופעם בשיוצא מדרגא לדרגא לפי בחינתו, אזי מתגברים

הנושא העיקרי כאן הוא מה שמוכר בזוהר והתיקונים על הפסוק בתהילים "כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה". שהכוונה לתפילה במסירות נפש שהיא נחשבת כמו שמקריב עצמו קרבן, וכן אמירת קריאת שמע שחרית וערבית במסירות נפש, וכן תענית שמיעוט החלב והדם נחשב כהקדשת קרבן.

ורבנו מרחיב את העניין לומר ששייך לכל אדם בכל התגברות על מניעות להתקדש בכל דרגה שהיא, הסבל שסובל וההקדבה שמקריב לשנות מהרגליו וממעט בהנאות עוה"ז ואפילו כל הבלבולים שיש לו מחמת המניעות והמוחין דקטנות וחלישות הדעת שמתגבר עליו כיון שרוצה ונכסף להתקדש ולהקריב אליו ית' הכל נחשב לו כאילו הקריב דמו וחלבו על המבחן.

עד כאן ההקדמה

✱

שיחה יב

אלו הרוצים להיות אנשים פְּשִׁימִים. ולכַּנֵּס בַּעֲבוּדַת ה'. עיין תורה ו' כשאדם מזמן עצמו לשוב אליו ית' אזי מאיר לו שם אהי-ה מבינה עולם התשובה, אור גדול לסייע לו לצאת ממדרגתו שנמצא בה, ומעלה אותו לבחי' פתח תשובה מן הצד, אלא שכל זה היא סיעתא דשמיא כי אין בכוחו לצאת לבדו מהמקום שנפל אליו ועוד כדי שמכח הרשימו הגדול שנשאר בו מאותה הארה יהיה מתייגע ולהוט להתקרב ולהתקדש, ויוכל להחזיק מעמד ולהיות בקי בדרכי התשובה שהם העליות וירידות ובזיונות ושפיכות דמים שיעברו עליו, כדי לנסותו עד כמה באמת רוצה לשוב אליו ית', **וְאִזִּי יֵשׁ לָהֶם בְּלִבּוֹלִים גְּדוֹלִים. ומְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת** כמו שביאר רבנו כמה פעמים¹ שבתחילת ההתקרבות מרחיקים אותו². ואזי הוא במוחין דקטנות ואינם יכולים

עליו מחדש הקלפות שהם התאוות והדמיונות והמחשבות והבלבולים והמניעות, ומתפשטים כנגדו בכל פעם מאד ואינם מניחין אותו לכנס לשערי קדשה. ובהו' טועים החסידים הפְּשִׁימִים הרבה, כשרואים שפתאום מתגברים עליו תאוות ובלבולים ומניעות, ונדמה לו שנפל ממדרגתו מחמת שבזמן הקדם לא היו אלו התאוות והבלבולים מתגברים עליו כל כך והיו נחים קצת, על-כן הוא סובר שנפל ח"ו. אבל באמת אין זו נפילה כלל, רק שזה מחמת שצריך לעלות מדרגא לדרגא לפי בחינתו, ומחמת זה מתגברים עליו מחדש בהתגברות גדול יותר כל התאוות והבלבולים והמניעות והעקמימיות שבלב וכו'. וצריך בכל פעם ופעם להתחזק את עצמו הרבה, ולבלי לפל מזה בדיעתו כלל עד שיתגבר עליהם וישבר אותם מחדש: (תורה כה אות ב' ה')

¹ ראה לקמן ובלקוטי עצות התחזקות אות כ. ההתרחקות היא תחלת ההתקרבות, הינו כשאדם רוצה להתקרב לשם יתברך אזי על פי רב באים עליו דינים ויסורים ומניעות רבות ועצומות, ונדמה לו כאלו מרחקים אותו. אבל כל זה לטובה בשביל התקרבותו. וצריך להתחזק ולהתגבר ולהתאמץ ולעמד בנסיון הזה, שלא יתרחק חס ושלום על ידי היסורים והמניעות וההתרחקות, ואל יטעה בעצמו לומר, שמרחיקין אותו, חס ושלום. רק ידע ויאמין שכל מה שעובר עליו. הכל לטובתו, כדי שיתגבר להתקרב יותר, כי ההתרחקות היא רק בשביל התקרבות (תורה עד):

² ראה לקמן.

³ תורה קיז תניא – מה שמבלבל את האדם, כשנכנס לקדשה גבוהה, כגון כשמתקרב לצדיק האמת וכיוצא, אזי דיקא יקרה לו מקרה בלתי טהור, חס ושלום. כבר מבאר מזה במקום אחר (שכשהאדם נכנס לקדשה, מתגבר עליו היצר הרע ביותר, כי כל מה שנכנס בקדשה יותר, יש לו בכל פעם יצר הרע חדש גדול מפתחלה. עין בלקוטי הראשון בסימן עב ובמקום אחר).... מחמת שנתקרב לקדשה גבוהה מאד, מחמת זה נדמן לו, כי 'כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקין עליו הדין מלמעלה', שגאמר: "וכיאתה עברתה", כמו שאמר רבותינו, וזכרונם לברכה (תענית ח). נמצא כשאדם מצדיק עצמו ונכנס בקדשה, מדקדקין עליו יותר, ומתעוררין עליו קטרוגים ודינים, חס ושלום, ומהשתלשלות הדינים נעשה היצר הרע, כמוכא במקום אחר (בסימן עב ה"ל). ועל כן אין לו להתרעם כלל על זה, כי אדרבא, מחמת שנכנס לקדשה גבוהה כזו, מחמת זה נתגרה בו היצר הרע, מהשתלשלות הדינים כנ"ל. ועל כן חשבו רבותינו, וזכרונם לברכה, לנס גדול, מה שלא ארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים...

⁴ תורה עד לשון מזהר"ת – כי יש שני מיני דינים: כי יש דינא דמסאבא, בחינת נחש הטיל זמהא בזה. ויש דינא קדישא, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח. וזהו בחינת התרחקות, שהוא התחלת ההתקרבות, כמו שאמרנו חכמינו וזכרונם לברכה: כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקים עליו את הדין מלמעלה. דהיינו, כשאדם רוצה להצדיק את עצמו ולהתקרב להשם יתברך, אזי מצדיקים עליו את הדין, דהיינו שנמשכים עליו דינים ויסורים. ואלו הדינים והיסורים הם נראין בהתרחקות, כאלו רוצים להרחיקו מעבודתו, חס ושלום. ובאמת זה ההתרחקות הוא עקר ההתקרבות, כי אלו הדינים וההתרחקות הם לטובתו, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח; כדי שיעמד בנסיון הזה, ויתגבר ויתאמץ להתקרב יותר. (ועין במקום אחר (תורה ט) שהמניעות הם בשביל החזק, ועוד מבאר מזה בכמה מקומות). ועל כן, זה הדין הוא בחינת דינא קדישא, רק שהוא בחינת מוחין דקטנות, שמשם עקר אחיזת הדין בידוע.

תורה מוח תניא – כשאדם נכנס בעבודת השם, אזי הדרך, שמראין לו התרחקות, ונדמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה, ואין מניחין אותו כלל לכנס לעבודת השם, ובאמת כל ההתרחקות הוא רק כלו התקרבותו. וצריך התחזקות גדול מאד מאד לכלל לפל בדיעתו, חס ושלום, כשרואה שעוברים במו וכו' ימים ושנים, שהוא מתייגע ביגיעות גדולות בשביל עבודת השם, וצדין הוא רחוק מאד, ולא התחיל כלל לכנס לשערי הקדשה. כי רואה עצמו שהוא מלא עדין עביות וגשמיות והרהורים ובלבולים גדולים, וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת השם איזה דבר שבקדשה, אין מניחין אותו. ונדמה לו כאלו אין השם יתברך מסתכל עליו כלל, ואין רוצה כלל בעבודתו, מחמת שהוא רואה שהוא צועק בכל פעם ומתחנן ומתנפל לפניו יתברך שיעזרהו בעבודתו, ואף-על-פי-כן עדין הוא רחוק מאד מאד. על-כן נדמה לו כאלו אין השם יתברך מסתכל עליו כלל ואין פונה אליו כלל, כי הוא יתברך אין רוצה בו כלל. הן על כל אלה וכיוצא בזה צריך התחזקות גדול, לחזק עצמו מאד מאד, ולבלי להסתכל על כל זה כלל. כי באמת כל ההתרחקות הוא רק כלו התקרבות כנ"ל. וכל הני

דהיינו שפסוק זה נאמר על תפילה במסירות נפש, וכן תעניות/י ישראל עושים כדי לזכר עצמם ולהתקרב לקדושה, **שְׁהִיא בְּחִינַת קְרִבְנוּת. הֵינּוּ בְּשִׁרְוֹצִים לְהַתְפַּלֵּל** בכוונה **וְאֵין מְנִיחִין אוֹתוֹ** דהיינו הסטרא אחרא מונעת אותו בכל מיני מניעות. **וּמִבְּלִבְלִין אוֹתוֹ בְּכֹמָה מִיְּנֵי בְּלִבּוּלִים.** בפרט במחשבות זרות, וחלישות הדעת, **וְהוּא צָרִיךְ לְכֹמָה יְגִיעָה בְּעֶצְמָה שְׁמִיגָע עֲצָמוֹ בְּכָל כּחוֹ. וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ/י לְהַתְפַּלֵּל פְּרָאוֹי. אָף-עַל-פִּי-בֵּן הִיגִיעָה בְּעֶצְמָה שְׁמִיגָע עֲצָמוֹ בְּכָל כּחוֹ. וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ/י לְהַתְפַּלֵּל פְּרָאוֹי זֶה בְּעֶצְמוֹ הוּא בְּחִינַת קְרִבְנוּת. בְּחִינַת פִּי עַלִּיף הֲרָגְנוּ וְכוּ'.** כי כנ"ל צריך להיות להוט כמו אש לזהות ברצון והכסופים, ובתפילות, לזכות יותר ויותר להתקדש במותר וע"ז להתקרב אליו ית'. ואזי המסירות נפש הזו היא כמו שמקריב נפשו על המזבח כי הייסורים והביזיונות והשפיות דמים מבני אדם ומהכישלונות, הן כמו ששוחטים אותו שופכים דמו, והקב"ה חושב זאת כזריקת דמו על המזבח, הכסופים לקדושה וחולשת הגוף נחשב כהקרבת בשרו על המערכה הגדולה, שמעלה ריח ניחוח לה'.

וּבְכֹמוֹ כֵּן. לא רק בתפילה, אלא גם **בְּכָל הָעֲבוּדוֹת וְהַקְדָּשׁוֹת שְׁאֵדָם רוּצָה לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ.** כגון בתאוות אכילה, ובזיווג, ובשמירת העינים, והדיבור, והזמן, והתמדה בלימוד, ולימוד זכות, ואהבת ישראל, **אָף עַל פִּי שְׁאִינוּ זֹכָה חֵס וְשְׁלוֹם לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ פְּרָאוֹי אָף-עַל-פִּי-כֵן. הִיגִיעָה בְּעֶצְמָה וְהִיסוּרִין וְהַבְּלִבְלִים שִׁישׁ לוֹ מִזֶּה מַחְמַת שְׁרוּצָה וְחַפֵּץ לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ. רַק שְׁאִין מְנִיחִין אוֹתוֹ. זֶה**

נהגו בכל יום על קידוש השם, ועם כל זה ובכל יומא לא מניחין צלותין בכל יום דהיינו לעולם אינם מניחים ואינם מצטלים מלהתפלל שלש פעמים בכל יום, ובדיק לון קרשא ברין הוא בכמה מקהשין וזדק אורח הקב"ה כמנה יסורין אם מקבלים אורח כהנה, ור"ל שזדק אורח הקב"ה בשני דברים אם הם מתפללים כדאורי, וגם אם הם מקבלים את היסורים כהנה.

תיקון יח דף לד. – ועוד יש לפרש מש"כ מה יפו פעמיה בנעלים שבה הוא נאמר פד קיימין בראש השנה ביומא דדינא בצלותא כשעומדים ישראל בשעת תפלה העמידה על תגליהם בראש השנה שהוא יום הדיון, קרשא ברין הוא בגינייהו הקב"ה בשכילס עומד מפסא דין ויושב על פסא רחמים לפי שמעוררים בתפלתם את מלת הרכמים, והיינו (מהמגלה מביא גימטריא בספרו דף ס ע"ב) בזמנא דאינון קיימין "בצלותא" בגלותא בזמן שישראל עומדים בתפלה בגלות, וסבלין עליהו כמה דינון וכמה יסורין וסובלים עבור קיום התורה והמצוות כמה דינים ועונשים וכמה יסורי הגוף, דאמרין שומרים ישראל להקב"ה פי עליך נחשבנו כצאן טבחה על ידי כל מיני גזרות ושמוות ויסורים רח"ל, וא הקב"ה עומד מכסה דין ויושב על כסא רחמים. (גמ"ר ומפרשים)

^{יא} וזהו חיי שרה מדרש נעלם דף קכד: – אמר רבי שלום בר מנימין, אין לך פל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה, שאין לו מאתים עולמות וכסופין פי' מאתים אורות נעלמים והשגות שאליו כסף וחשק כל ימי חייו, וכל זה בשביל התורה שלמד בעולם הזה, הלא הוא דכתיב ומאתים לגוטרם את פרו, ועוד יהיה שכרו ומאתים אורות נעלמים על שמוסרים עצמם בכל יום כאלו נהרגו על קדושת שמו (ה"ג אה"ל ואלה"ה ואימתי בהאי פסוקא כשאומרים פסוק זה דכתיב ואהבת את ה' וגו' ובכל נפשך כמו שאחז"ל (מכות נז ע"א) ובכל נפשך, אפילו הוא נוטל את נפשו, ותאנא כל אדם המכוין לבו בהאי פסוקא ולמדנו כל אדם המכוין לבו בפסוק זה למסור נפשו על קדושת שמו, מעלה עליו הכתוב כאלו נהרג בכל יום עליו על קדושת שמו יתברך, הלא הוא דכתיב פי עליך הורגנו כל היום, אמר רב נחמן, כל המוסר נפשו בהאי פסוקא בפסוק ובכל נפשך, נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא, אמר רב יוסף, והא תנן מאתים, אמר רב נחמן, מאתים על התורה שלמד בעולם הזה, ומאתים על שמוסר עצמו בכל יום על קדושת שמו בפסוק ואהבת וגו'. (מפרשים)

^{יב} וזהו משפטים רע"מ דף קט: – ובגין דא ובשביל זה נאמר וזה לאלהים יחרם והיינו אלהים אחרים והם אותם שחלקם בחיצונים שקרבנם בתעניתם הוא לאלהים אחרים, אבל בני ישראל כל מעשיהם הם בלתי ליהו"ה לבדו, לכן זכאה עמא קדישא דאתקריאו עאנא דקרשא ברין הוא אשרי העם הקדוש שנקראים צאנו של הקב"ה, שהם מוכנים למקרב גרמיהו קרבנין קמיה להקריב עצמם קרבנות לפניו כמה דאתמר פי עליך הורגנו כל היום היינו סוד למסור נפשו כל יום בתפלתו, ועוד נחשבנו כצאן טבחה והיינו וקרבין גרמיהו כעאנן בתעניתא ומקריבים עצמם כצאן בתענית, כי המתענה נחשב לו כאלו הקריב רוחו בעיניו נפשו, דמעוט חלבא ודמא דתעניתא איהו חשיב יתיר מקרבנא דבעין דהוה מתמעט דמא וחלבא שמעוט חלב דם והכנעת יצרו על ידי התענית חשוב יותר מקרבן של בהמות שהיה מתמעט מהם החלב והדם, וכל אינון אמורין ופדרין דמתאכלין כל ליליא ויותר מכל האמורים ופדרים של הקרבנות הנשרפים על המזבח כל הלילה, ואולי בא בזה להוסיף במעלת המתענה יום ולילו.

ואמר עוד זכאין אינון ישראל דמקרבין רוחין דלחון קרבנין קדם ה' אשריהם ישראל שמקריבים הרוחות שלהם קרבנות לפני ה', וזה מעולה מן הקודם מפני שהוא קרבן הרוח ולא הגוף, כי בכל ליליא ויליא דרתא דלחון היא העולה לגביה בכל לילה ולילה כשאדם ישן הרוח שלו עולה אל הקב"ה בסוד פקדון, ונותן דין וחשבון מכל מעשה היום, וזהו קרבן ה' בביית הרוח טהור שאז יגרום יחוד עליון, והיינו אי סליק לה בתורה ומצוה אם מעלה אותו בתורה ומצוה הכלולות בשם הוי"ה.

^{יג} עיין תורה מו תנינא – וכן בתפלה איתא במדרש הנעלם (חיי שרה דף קכד:). שהיא בחינת, "פי עליך הורגנו כל היום" וכו', הינו מסירת נפש. פי צריך יגיעה גדולה ומלחמה גדולה עם המחשבות והבלבולים, ותחבולות לנוס ולברח מהם, ועל זה נאמר: "פי עליך הורגנו" וכו', כמובא במדרש הנעלם, נמצא שהוא מסירת נפש, וכן כיוצא בזה:

עיינ בעל שם טוב עה"ת פרשת נח אות מא. יחשוב קודם התפילה שהוא מוכן למות באותה התפילה, מחמת גודל הכוונה, ויש מכוונים כל כך עד שפעמים בטבע היה יכול למות בשמים או בשלש תיבות שאומר לפניו יתברך שמו, וכשיחשוב כך, יאמר בלבו למח לי איהו פנייה וגאווה, באותה תפילה, כיון שבדעתו אפילו למות אחר שנים או שלש תיבות, ובאמת הוא חסד גדול מה' יתברך, שנותן לו כח ומשלים התפילה והוא חי: (צוואת הריב"ש דף ד' ע"ב ודף ז' ע"א)

ושם אות מב – זה חסד גדול מה' יתברך שאדם חי אחר התפילה, שלפי דרך הטבע היה לו למות מחמת שמפסיד כוחו, כי נתן כוחו בהתפילה, כל כך, מכח הכוונה הגדולה שהוא מכוון: (בריש ליקוטים יקרים, צוואת הריב"ש דף ד' ע"ב)

ושם אות מג – בשם הבעל שם טוב ז"ל, שאמר שנס גדול הוא כשאדם חי אחר התפילה, שלא יצאה נשמתו מגודל הדביקות: (שפתי צדיקים פרשת בשלח)

ועיין חיי מוהר"ן סימן תקצח – פעם אחת עמדנו לפניו והגיע זמן סעדת הלילה והיה רוצה לאכל עמנו יחד ואני לא התפללתי ערבית עדין, והתחלתי להשמש ממנו ומן העולם שעמדו לפניי כדי לילך ולהתפלל ערבית. והוא זכרוננו לברכה ראה זאת ושאל מה זאת והשיבו לי כי לא התפלל ערבית עדין. ענה ואמר איך אנו יכולין להמתין עליו עד שיתפלל, כי מי יודע מה יהיה נעשה ממנו על ידי התפלה, כי תפלה צריכין להתפלל במסירת נפש. ואם כן מי יודע מה יהיה נעשה ממנו. והכן הדברים כי כך צריכין באמת להתפלל במסירת נפש כזה ובבטול כזה עד שיוכל להיות שיהיה נעשה ממנו ענין אחר לגמרי על ידי התפלה:

בַּעֲצָמוֹ הוּא בַּחֲנִינָה קִרְבָּנוֹת בַּחֲנִינָה "כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם נִחְשָׁבְנוּ כְּצֶאֱנָן טָבָחָה". כי כנ"ל שהרוצה להיות איש כשר ולכנוס בעבודת ה', הרצון מעורר סיעתא דשמיא, הארת שם אהי-ה/י מבינה עלאה עולם התשובה לסייע לו בהארת אמת גדולה אלא שבסמוך היא נעלמת ואדרבה מתחיל המניעות ואזי אם מבח הרשימו שנשאר לו, הוא כל כך להוט להתקרב אליו ית', עד שההרחקה שמרחקים אותו נדמה לו כמו שרוצים להפיל אותו מיהדותו, ואזי מתלהב בשלהבת הלב למסור נפשו כמבואר בתורה פ"ט, נחשב לו כמו שהקריב עצמו קרבן כנ"ל.

עַל פֶּן. עַל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלוֹ תַּמִּיד. לִיגַע עֲצָמוֹ בַּעֲבוּדַת ה' בְּכָל מָה שְׁיוּכָל בכל מיני עבודת ה'. וְאֵת כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת עֲשֵׂה/י. דהיינו ובכל מיני דרכים להתגבר על המניעות, אף על פי שִׁקְשָׁה עָלָיו מָאָד. וְנִדְמָה לוֹ שְׁאִין מְנִיחִין אוֹתוֹ כָּלָל. וּמְרַחֲקִין אוֹתוֹ מָאָד מָאָד. וְאִינוּ זֹכָה לַעֲשׂוֹת פְּרָאוֹי שׁוֹם דְּבַר שֶׁבִקְדָּשָׁה וְכו'. אף-על-פי-כֵן עָלָיו לַעֲשׂוֹת מָה שְׁיוּכָל וְה' הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֵׂה/י: כי בוודאי הקב"ה מאד שמח ברצונות ובכסופים שלך, אע"פ שנדמה שהוא מרחיק אותך, אדרבה הריחוק הוא בעצמו קירוב, כי המניעות מגבירות את החשק (תורה סו). ושום רצון ודבור ומעשה שעושה להתקרב לקדושה לא נאבד/י ומחלל יהיו נעשים כלים נפלאים/י לישועה וההתקרבות

^י כי שם אהי-ה הוא בחי' שרוצה שתהיה לו הויה כשיזכה לתשובה שלימה, כמבואר בתורה ו'. אחרי שיפשיט הבגדים הצואים הם כל המדות והתאוות הרעות, ויזכה לדיקות ושוית' ה' לנגדי תמיד. ושוב יעשה תשובה על תשובה כמבואר שם וכו'.

^{טו} תורה פ' – וְהוּא בַּחֲנִינָה קְדוֹשׁ הַשֵּׁם, כִּי קְדוֹשׁ הַשֵּׁם הוּא גַם כֵּן בַּחֲנִינָה חֲסִידִים וְגִבּוֹרוֹת, כִּי מִתְחַלָּה הוּא נִתְלַהֵב בְּשִׁלְהוּבֵין דְּרַחֲמֵימוֹתָא, וְהוּא בַּחֲנִינָה חֲסִידִים, וְאַחֲרֵי-כֵן מִתְגַּבֵּר עַל יָצְרוֹ, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לְמוֹת עַל קְדוֹשׁ הַשֵּׁם, וְהוּא בַּחֲנִינָה גִבּוֹרוֹת, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה שְׁלֹם, בַּחֲנִינָה יוֹסֵף כְּנ"ל. וְלִכְפֹּר אֶפְלוֹ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל הָעוֹר אֶת נַפְשָׁם לְמוֹת עַל קְדוֹשׁ הַשֵּׁם, כִּי יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה וְכו' (ב"ר פ"א). וְאַפְלוֹ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, אֵךְ שֶׁעִדֵּין הוּא מְכַנֶּה בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תַּעֲנוּג גָּדוֹל מְמֻנָּה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיהו מ"ט:ג'): יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר. וְכִשְׂרוּצֵין לְהַפְרִיד אוֹתוֹ מִבְּחִינָה זוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא בַּחֲנִינָה ו', כְּנֹדָע, וְאִי אֶפְשָׁר לְקִרְוָתָהּ בְּלֹא וְאוֹ שְׁנִיָּה, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה יוֹסֵף, וְתִכְפֹּר וּמִידָה נִתְעוֹרֵר בּוֹ בַּחֲנִינָה זוֹ לְמִסֹּר נַפְשׁוֹ כְּנ"ל. וְפִרּוֹשׁ, כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, אֶפְלוֹ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁשֵּׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו, כִּי נִקְרָא פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל (כְּמִבְּאָר בְּסִימָן יד ויז), אֵף-עַל-פִּי שֶׁחֲטָא יִשְׂרָאֵל הוּא (סנהדרין מד), וּמֵאַחַר שֶׁנִּקְרָא עִדֵּין בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה ו' כְּנ"ל, עַל כֵּן יֵשׁ בּוֹ בַּחֲנִינָה יוֹסֵף גַּם כֵּן, כִּי וְאוֹ אִי אֶפְשָׁר לְקִרְוָתָהּ בְּלֹא ו' שְׁנִיָּה. הֵינּוּ שִׁשְׁיִשְׁרָאֵל שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה ו', מְקֻשֶּׁר בּוֹ ו' שְׁנִיָּה, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה יוֹסֵף (כִּי יִשְׂרָאֵל וְיוֹסֵף בְּחִדָּא אֱוִלִי כִידָעוּ). נִמְצָא, שֶׁבְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מְקֻשֶּׁר בּוֹ בַּחֲנִינָה יוֹסֵף, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה שְׁלֹם, בַּחֲנִינָה קְדוֹשׁ הַשֵּׁם כְּנ"ל. וְעַל כֵּן תִּכְפֹּר בְּשִׂרְצֵין לְהַעֲבִירוֹ עַל דָּת, חֹס וְשֹׁלֹם, לְהַפְרִידוֹ מִבְּחִינָה יִשְׂרָאֵל, נִתְעוֹרֵר בּוֹ תִּכְפֹּר בַּחֲנִינָה יוֹסֵף שֶׁמְקֻשֶּׁר בִּישְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה מְסִירַת נַפְשׁ עַל קְדוֹשׁ הַשֵּׁם. דִּהְיִנּוּ שִׁלְהוּבֵין דְּרַחֲמֵימוֹתָא, וְהִתְגַּבְּרוּת עַל יָצְרוֹ לְמוֹת עַל קְדוֹשׁ הַשֵּׁם, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה שְׁלֹם, בַּחֲנִינָה יוֹסֵף כְּנ"ל:

^{טז} רבנו נקט כאן לשון הכתוב בקהלת פרק ט (י) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה:

רש"י (י) כל אשר תמצא ידך לעשות – רצון קונן בעוד שאתה בכחך עשה. כי אין מעשה וגו' בשאול – לזכותך משתמות ואם עשית כן אין לך שום חשבון בשאול שתדאג ממנו, וכן המקרא מסורס כי אין מעשה ודעת וחכמה בשאול לרשעים ולא חשבון לצדיקים כשיטתו החוטאים דין וחשבון וכך נדרש במדרש והבא לפותרו בלא סירוס כמשמעו פותר חשבון לשון מחשבה מה יוכל עוד לעשות להפטר מן הדין:

תעלומות חכמה (רבי לאלוהיו כבוד חזן) כל אשר תמצא ידך. כל שבכחך לעשות לסגל מצות ומע"ט עשה בעוה"ז כי אין מעשה וכו'. כי המתים חפשי מן המצות ואין מעשה שם. וגם אין לך לירא שלא תוכל להשלים חוקך כי לא עליך המלאכה לגמור ואין מבקשין שם חשבון כמה שעשית. כיון שעשית כל מה שבכחך לעשות. ודעת וחכמה. שלא תאמר אין לי חכמה ודעת ללמוד ולדעת בעוה"ז לזה אמר שאין שואלין שם חשבון מדעת וחכמה אם היה לך כיון שלמדת ועשית מה שבכחך (והו"י של ודעת וחכמה משפטה כמו כן (תהילים ס"ג ו') ושפתי רננות יהלל פי. שמשפטה כמו כן) כלומר כמו כן אין שואלין חשבון מדעת וחכמה כמה שלמדת. או יאמר כי בשאול אין זמן לעשות חשבון עם נפשו. וכן אין זמן שם להשלים הדעת וחכמה שהיה מוטל עליו ללמוד בעוה"ז. לכן יראה לעשות בעוה"ז כל מה שבכחך לעשות להשלים את חובך:

"וכנ"ל בשיחה ז' – ואף אם נדמה להאדם, שלפי מעשיו, אינו כבן לפניו יתברך, עם כל זה הלא השם יתברך קראנו בנים כנ"ל (כי בין כך ובין כך קרויים לך בנים). ואם עתה הוא מגרש אותי ח"ו, מבחינת כן, הטוב בעיניו יעשה! עלי לעשות את שלי, לעשות עצמי כבן כנ"ל. ומה טוב בשיכול לעורר לבו בתחנונים עד שיכבה יויריד דמעות כבן לפני אביו:

ולקמן בשיחה מז – פי לפעמים נדמה להאדם שרחוק שהוא יזכה לחיי עולם הבא, לפי גדל התרחקותו מהשם יתברך, אף-על-פי-כן יהיה מרצה לעשות מה שיוכל בעבודת ה' בלא עולם הבא. ואפלו אם נראה לו שיהיה לו גיהנם גם-כן ח"ו, יהיה אף שיהיה הוא מחיב לעשות את שלו תמיד בעבודת ה', כל מה שיוכל לעשות ולחטף אינה מצוה או תורה ותפלה וכיוצא, וה' הטוב בעיניו יעשה. ובענין מה שמספרים בשם הפעל-שם טוב וצ"ל, שפעם אחת נפל בידעתו מאד מאד עד שנדמה לו שבודאי לא יהיה לו עולם הבא ח"ו, ולא היה לו במה להחיות את עצמו כלל, ואמר: "אני אוהב את השם יתברך בלא עולם הבא". וכל אדם אפלו איש פשוט, אי אפשר להיות איש בשר באמת כ"אם בשיכול לעמוד בכל כנ"ל. ואפלו ביום אחד צריך לחזק את עצמו כמה פעמים ולהתחיל בכל פעם מחדש כנ"ל עד אשר יזכה ברבות הימים לילך בדרך ה' בסדר אמן.

^{יז} כנ"ל בשיחות הר"ן אות יא, ומכל הבלבולים הלאה דייקא נעשים דברים עליונים למעלה בקדושה והכל נרשם למעלה לטובה וכו' ע"ש.

^{יח} חו"מ הלכות נזקי שכנים הלכה ג (עפ"י תורה סו) אות ח' – כי אי אפשר להוציא מכח אל הפעל כי אם על ידי החשק והכסופין ששעשין על ידי המניעות, כי המניעה היא בשביל החשק, וכל מה שמתגברים על האדם המניעות ביותר חס ושלום – צריך שיגביר החשק ביותר, ועל ידי התגברות החשק והרצון – על ידי זה משבר המניעות כנ"ל, נמצא שדייקא על ידי המניעות מוציאין מכח אל הפעל, כי על ידם

שבוודאי תבוא. וראה גם תורה קפה/כ² שככל שהמניעות גדולות יותר כך גם הכלי של השפעת קדושה שמקבל ע"י ההתגברות עליהם גדול יותר.

ואע"פ שרבנו מדבר בביכול במדרגות נפלאות ומסירות נפש שנדמה שהיא למעלה ממדרגתנו, דבריו הם כפשוטו, של רצון טוב כל יציאה מההרגל והתקדשות במגרש ההיתר, הכל נחשב מסירות נפש והקרבה קרן לה'.

עד כאן ביאור חברותא לשיחה יב

מתגבר החשק, שעל ידי זה מוציאים מכח אל הפעל כנ"ל. ואלו המניעות הם בחינת מחצות, כי המניעה היא כמו מחצה שחוצצת ומפסקת בפני האדם ואין מנחת אותו לעשות הדבר שבקדשה שרוצה לעשות, שהיו בחינת תשעה רקיעין המבאר שם, כי המניעות הם בחינת רקיעין שהם בחינת מסך המבדיל, בחינת מחצה המפסקת כנ"ל, ועל ידי אלו המניעות, שהם בחינת מחצות המפסיקות, על ידם דיקא מוציאים מכח אל הפעל, כי על ידם מתגבר החשק, כנ"ל. כי באמת המניעות הם טובה גדולה להאדם, כי בלעדם לא היה אפשר להוציא מכח אל הפעל, כי עקר התקון להוציא מכח אל הפעל הוא בחינת התפתחות שתי הרוחות הנ"ל, ולפתח ולחתך יוד תתא מיד עלאה, וזה אי אפשר כי אם על ידי כלים דקדשה שעושין כדי לקבל האור בהדרגה ובמדה, כדי שלא יהיה רבוי השמן שגורם כבוי הנר, חס ושלום, ואלו הכלים נעשין על ידי המניעות, שעל ידי שיש להאדם מניעות קדם שמוציא מכח אל הפעל איזה דבר שבקדשה, והוא מתגבר ומשברם על ידי התגברות החשק, אזי נעשין מכל המניעות מחצות וכלים דקדשה לקבל בתוכם האור בהדרגה ובמדה, שהיו עקר התקון של בחינת התפתחות שתי הרוחות הנ"ל, שהוא בחינת מוציא מכח אל הפעל כנ"ל, כי המניעות שהם בחינת רקיעין, בחינת מחצות המפסיקות ומונעין מן הקדשה, אחר כך בשוהין לשברם, אזי נתהפכין המניעות ונעשה מהם מחצות קדושות, שעל ידם עקר התקון, שעל ידם מקבל האור בתוך הכלים בהדרגה ובמדה, וכל מה שהיה לו מניעות יותר בתחלה – זוכה אחר כך שיהיו לו כלים קדושים הרבה יותר לקבל האור בתוכם, וכמו שאמר רבנו ז"ל (סימן קפה) שעל ידי שהאדם נתקרב להשם יתברך על ידי מניעות רבות שהתגברו עליו לשברם, על ידי זה נעשה כלי אחר כך לקבל בתוכו הקדשה, הינו כנ"ל. וכן אמר עוד, שמכל המניעות שיש להאדם בתחלה קדם שזוכה לעשות הדבר שבקדשה אחר כך בשוהין לגמרו ולעשותו נעשה מכל מניעה ומניעה דברים גבוהים מאד, וכנ"ל, כמבאר בשיחות הר"ן (סימן יא), הינו כנ"ל, כי אחר כך נעשין מהמניעות דיקא כלים יקרים וקדושים לקבל האור בתוכו בהדרגה ובמדה, שהיו עקר התקון, כנ"ל. ועל כן אי אפשר להוציא מכח אל הפעל שום דבר שבקדשה כי אם על ידי מניעות, כי עקר התקון לעשות כלים לקבל האור כדי שלא יחור האור למעלה והכלים נעשין על ידי המניעות כנ"ל, ובשביל זה נשלח האדם לעולם הזה השפלה העבור והמגשם שהוא מלא מניעות המונעין מעבודת ה', כדי שישבר המניעות ויזכה אחר כך לקבל אורות גדולים על ידי רבוי הכלים והמחצות דקדשה שזכה לעשות על ידי המניעות דיקא שזכה לשברם. וזהו מעלת הצדיקים על המלאכים, כי המלאך אינו יכול לזכות לקבל אור כזה כמו הצדיק, מחמת שאין לו כלים לקבל בתוכו מחמת שלא היה להם מניעות, אבל הצדיקים שהיו בזה העולם והיה להם מניעות רבות בלי שעור בכל יום ויום והתיגעו עצמן ביגיעה גדולה ושברו המניעות, על ידי זה זוכין שנעשין מהמניעות כלים ומחצות קדושות לקבל בתוכם האור הגדול, שזיכו כל אחד ואחד כפי רבוי המניעות שזכה לשברם, כי 'לפום צערא אגרא' (אבות ה, כב). ...וזהו שאמרו רבותינו ז"ל ירושלמי שבת פ"ק ב': 'עתידין צדיקים שיהיו מחצתם לפני מלאכי השרת' וכו', 'מחצת' דיקא, כי מחמת שהיו להצדיקים בעולם הזה מניעות רבות שהם מחצות המפסיקות מן הקדשה וזכו לשברם, על כן יזכו שיהיו נעשין מהם בעולם הבא מחצות מצחצחות, מחצות קדושות לפני מלאכי השרת, כי לא היו להם מניעות, כנ"ל:

לקוטי הלכות הכשר כלים הלכה ד' אות יח – אדם יסודו מעפר וסופו לעפר. ואין שום תכלית בעולם הזה כי אם להתקרב להשם יתברך ולתורתו הקדושה. ואם אף על פי כן הוא רחוק מאד, על כל פנים יתגבר החשק והרצון ועל ידי זה יזכה לשבר המניעות כנ"ל, ואז יתהפכו המניעות לו לטובה גדולה, כי על ידי שבירת המניעות נעשין אחר כך כלים לקבל האור הנערב בהדרגה ובמדה, שאי אפשר לקבלו כי אם על ידי כלים והם נעשין בזה העולם דיקא על ידי שבירת המניעות, כמוכין בדבריו ז"ל, במקום אחר (סימן קפה), כי הכלים הם בחינת צמצומים שהם מונעים ומעכבים האור שלא יתפשט יותר מדאי כדי שיוכל לקבלו, וזה זוכה כפי מה שזוכה לשבר מניעות בזה העולם, שאז נעשין מהמניעות כלים וזכים נפלאים לקבל האור בהדרגה ובמדה, שהיו בחינת תשעה היכלין וכו', שהם נעשין על ידי הרדיפה והמעבב וכו', ועין מזה במקום אחר (סימן כד). נמצא, שכל השגת האור והחיות דקדשה שהוא בחינת מוציא מכח אל הפעל, אין זוכין כי אם על ידי הארץ דיקא, שמשם כל המניעות ועל ידי דיקא שוברין כל המניעות, וזה בחינת 'אמת מארץ תצמח'

² תורה קפה – ואמר רבנו ז"ל, שכל מי שיש לו יגיעות וטרחות יותר בתחלת ההתקרבות להשם יתברך, דהינו שיש לו מניעות רבות וגדולות, כגון מאביו ואשתו וחולתו או משאר בני אדם, שמונעים ומעכבים אותו מאד, ומניעות מחמת ממוץ, ושאר מניעות ועכובים ובלבולים, שמשמטחים לפניו ומונעים אותו מאד, והוא צריך להתנגע ולטרוח מאד לשברם – כל אלו היגיעות והטרחות שיש לו בתחלת ההתקרבות, הם טובה גדולה להאדם, כי על ידי זה זוכה אחר כך לקבל הרבה קדשה וטהרה, כי על ידי היגיעות שבתחלה נעשה הכלי, וכל מה שיש לו יותר יגיעות וטרחות וכו', יש לו כלי גדול ביותר לקבל אחר כך בתוכו שפע קדשה וטהרה להתקרב להשם יתברך, וזה בחינת: יראה אל אלקים בציון, כנ"ל.